

Jönköpings kommun  
konktcenter@jonkoping.se

2020-01-07  
1 (20)  
Dnr-SI 2019:6592

# Beslut

---

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid  
Örserumsskolan i Jönköping kommun

## Inledning

---

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Örserumsskolan avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

## Läsanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

## Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Örserumsskolan i följande utsträckning:

### *Rektors ledarskap*

Rektorn leder och styr i hög utsträckning skolans utveckling.

### *Undervisning*

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn säkerställer att undervisningen struktureras så att den innefattar både en tydlig start och en summerande avslutning samt att syfte och mål med lektionen tydliggörs för eleverna.

### *Trygghet och studiero*

Skolan arbetar i hög utsträckning så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete.

*Bedömning och betygssättning*

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i hög utsträckning.

*Uppföljning*

Huvudmannen ska senast den 25 maj 2020 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområden och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till [indra.kullenberg@skolinspektionen.se](mailto:indra.kullenberg@skolinspektionen.se). Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr– SI 2019:6592) i de handlingar som sänds in.

## Skolinspektionens bedömningar

---

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

### Rektors ledarskap

*Författningsstöd*

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-7 §§ skollagen

Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i hög utsträckning skolans utveckling.

Den sammanfattande motiveringen är att rektorn följer upp och analyserar skolans resultat avseende kunskaper och värden samt fattar beslut om utvecklingsåtgärder och resursfördelning utifrån analysen. Rektorn leder och styr skolans strategiska jämställdhetsarbete genom att bland annat ta del av aktuell forskning och använda det som ett underlag för arbetet. Vidare visar granskningen att rektorn leder och organiserar det pedagogiska arbetet utifrån ett tydligt fokus på skolans kunskaps- och värdegrundsuppdrag men att det däremot saknas rutiner för introduktionen av obehöriga lärare.

*Skolans kvalitetsarbete bidrar tydligt till verksamhetens utveckling*

Granskningen visar att rektorn driver ett strukturerat och systematiskt arbete med att följa upp och analysera hur väl verksamheten fungerar. Rektorn skapar sig en nulägesbild av skolans verksamhet genom att tillsammans med personalen regelbundet följa upp elevernas kunskapsresultat. Av intervjuer med rektorn, lärare och elevhälsan framkommer att elevernas kunskapsresultat följs upp löpande tre gånger per läsår på både individ- och gruppnivå. Lärarna analyserar kunskapsresultaten tillsammans i arbetslaget och rektorn tar del av lärarnas analys. Utifrån analysen fattar rektorn sedan beslut om utvecklingsåtgärder. Rektorn lyfter fram att lärarna har blivit bättre på att analysera och att utifrån lärarnas analys kan rektorn göra en bedömning av vilka utvecklingsbehov det finns på skolan. Bland annat har skolan en satsning kring läsning och skrivning där elevhälsan har handlett lärare. Detta utifrån att resultaten avseende läsning är låg och att det även är något som påverkar andra ämnen utöver svenska. Rektorn fördelar även om resurser utifrån de behov som finns på skolan, både på gruppnivå och individnivå. Rektorn lyfter bland annat fram att det behövs mer specialpedagogisk kompetens på Örserumsskolan än på den andra skolan som ingår i skolområdet och att extra resurspersonal tillsätts utifrån individuella behov hos elever. En representant för elevhälsan uppger att hen är involverad i resursfördelningen tillsammans med rektorn. Av lärarintervjun framgår att lärarna har en möjlighet att påverka hur skolans tilldelade resurser fördelas utifrån en given ram.

Av granskningen framgår vidare att rektorn följer upp undervisningen genom att göra lektionsbesök och via skolans kunskapssamlingar och elevråd. Då det på skolan endast finns två klasser har rektorn goda möjligheter att följa upp undervisningen. Rektorn har resonerat kring det bästa upplägget för lektionsbesök – planerade eller oplanerade besök – och kommit fram till att genomföra spontana besök. Rektorn motiverar det med att lärarna ska ha en sådan trygghet i sin undervisning att det inte ska spela någon roll om rektorn genomför oplanerade besök. Vidare berättar rektorn att lärarna får återkoppling kring lektionsbesöken i samband med medarbetarsamtalen. Även via skolans kunskapssamlingar, där elever, lärare och rektorn samlas en gång i månaden, kan rektorn följa upp undervisningen. Rektorn deltar på elevrådet där bland annat undervisningen diskuteras. Enligt rektorn beror skolans höga måluppfyllelse på undervisningens kvalitet. Rektorn lyfter dock fram att på en så pass liten skola kan byte av undervisande lärare få stora konsekvenser. Av inkommen dokumentation framgår att skolan har hög måluppfyllelse. Samtliga elever utom en nådde kunskapskraven i alla ämnen i årskurs 3 och i årskurs 6 läsåret 2018/2019.

*Rektorn leder och styr ett strategiskt jämställdhetsarbete*

Granskningen visar att rektorn leder och styr skolans jämställdhetsarbete och att lärare och annan personal arbetar strategiskt med jämställdhet som en del av undervisningen och under övrig skoltid. Av intervju med rektorn framgår att rektorn i dagsläget inte har identifierat några särskilda behov som skolan behöver arbeta specifikt med utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Rektorn följer dock upp lärarnas jämställdhetsarbete via det systematiska kvalitetsarbetet där "normer och värden" ingår som en del som lärarna redovisar och som rektorn tar del av. Vidare säger rektorn i intervju att då jämställdhet ingår som en del av det systematiska kvalitetsarbetet känner rektorn sig trygg i att om särskilda behov finns på skola identifieras dessa, och att utifrån det kunna genomföra ett mer specifikt jämställdhetsarbete. Av intervjun med rektorn framgår även att rektorn tittar på forskning kring jämställdhet och vad forskningen säger om skillnader mellan könen och använder det som underlag för skolans jämställdhetsarbete. Utifrån forskning lyfter rektorn olika frågeställningar tillsammans med lärarna i samband med studiedagar. I detta arbete är skolans förstelärare en viktig del. Rektorn berättar att skolans förstelärare har mandat att driva utvecklingsarbetet på skolan där jämställdhetsarbetet ingår som en del. Rektorn har regelbundna avstämmningar med försteläraren för att hålla sig informerad om arbetet på skolan, där ibland jämställdhetsarbetet.

Av intervjun med lärare framgår att lärarna utifrån identifierade behov integrerar jämställdhetsperspektivet i undervisningen. Bland annat används "talking sticks" för att fördela ordet, något som började användas utifrån att det identifierades att pojkar ofta tog mycket plats i undervisningen. Detta är även något som lyfts fram i skolans systematiska kvalitetsarbete. I kvalitetsarbetet lyfts även fram att lärarna arbetar med jämställdhetsperspektiv på ett medvetet sätt i samband med gruppindelning av elever och även utifrån förhållningsätt och bemötande. Vidare framgår av lärarintervjun att lärare integrerar jämställdhet i undervisningen genom att ta upp aktuella ämnen och diskutera det tillsammans med eleverna. Representeranter för elevhälsan uppger att det genomförts utbildningsinsatser om jämställdhet för personalen och att detta har lett till en ökad medvetenhet. Vidare visar granskningen att skolan följer upp kunskapsresultaten uppdelat på flickor och pojkar. Både lärare och rektorn berättar att de tittar på avvikelser mellan könen och att det inte finns några stora skillnader i kunskapsresultaten mellan flickor och pojkar. Detta framgår även av skolans systematiska kvalitetsarbete.

*Förutsättningar för kollegialt lärande finns men en planerad och övervägd introduktion för obehöriga lärare saknas*

Granskningen visar att rektorn via skolans arbetslagsledare, tillika förstelärare, leder och organiserar det pedagogiska arbetet utifrån ett tydligt fokus på skolans kunskaps- och värdegrundsuppdrag. Skolan har ett arbetslag som regelbundet träffas för samverkan och kollegialt lärande. Lärarna berättar i intervjun att det har tagits fram ett nytt upplägg för arbetslagsmötena, på vartannat möte ska praktiska frågor diskuteras och vartannat ha fokus på pedagogiska frågor. För det förstnämnda finns en framtagna dagordning, där rektorn har en stående punkt, medan mötena som är avsedda för kollegialt lärande är mer öppna och utgår från aktuella behov och vad lärarna ska arbeta med utifrån det systematiska kvalitetsarbetet. Rektorn deltar inte på arbetslagets möten men tar del av protokoll och träffar arbetslagsledaren, som leder mötena, regelbundet. Örserumsskolans arbetslagsledare deltar regelbundet i skolområdets skolutvecklingsgrupp där rektorn och förstelärare och arbetslagsledare från både skolorna deltar. Representanter för elevhälsan deltar på arbetslagsmötena och lärarna har även möjlighet att träffa hela elevhälsoteamet utifrån specifika elevärenden. Som exempel på hur det kollegiala lärandet gett avtryck i undervisningen lyfter lärarna hur en föreläsning om elever med särskilda behov lett till förändringar i lektionsstrukturen. Vidare framgår att arbetslagsledaren har ett tydligt mandat från rektorn att driva arbetet på skolan. Rektorn, som till största del befinner sig på den andra skolan i skolområdet, säger att arbetslagsledaren är den som driver skolans utvecklingsarbete och att rektorn håller sig informerad om arbetet via regelbundna träffar med arbetslagsledaren. Detta bekräftas även av intervjun med lärarna.

Av granskningen framgår att skolans arbets- och förhållningssätt är tydliga men att det saknas rutiner för introduktionen av obehöriga lärare. Samtliga lärare uppger att skolans rutiner och förhållningssätt är tydliga. En lärare berättar att det på skolan finns ett årshjul där det tydligt framgår vad som ska göras och när det ska göras, exempelvis avseende arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd. Av intervjun med rektorn framgår att skolans rutiner och förhållningssätt går igenom med personalen inför varje läsårsstart. Vid läsårsstart tar rektorn även upp skolans värdegrundsuppdrag utifrån läroplanen och håller det levande under läsåret genom att inkludera värdegrundsfrågor på arbetsplatsträffarna (APT). Vidare visar granskningen att skolan saknar rutiner och strukturer för hur obehöriga lärare ska få en planerad och noga övervägd introduktion. Visserligen har skolan en hög andel behöriga lärare och behovet finns inte just nu men rektorn lyfter i intervjun fram att introduktionen av lärare, och framförallt obehöriga lärare, är av vikt med tanke på framtida behov. Med tanke på den rådande lärarbristen i landet vill Skolinspektionen lyfta fram betydelsen

av att rektorn, i förebyggande syfte, skapar rutiner och struktur för hur obehöriga lärare ska få en planerad och noga övervägd introduktion på Örserumsskolan.

## Undervisning

### Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 och 5a §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 5 Kursplaner

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen är att undervisningen genomförs på ett sådant sätt att den främjar elevernas möjligheter att utvecklas enligt läroplanens mål. Undervisningen är varierad och intresseväckande och eleverna får ett aktivt lärarstöd. Den innehåller även tydliga inslag som stärker elevernas självförtroende och motivation att lära. Lärarna har genomgående höga förväntningar på eleverna och anpassar undervisningens innehåll för att stimulera och utmana alla elever. Eleverna ges möjlighet att reflektera över sitt eget lärande men kan endast påverka vissa delar av undervisningen. Granskningen visar även att undervisningens struktur skiljer sig åt när det gäller tydlig start och tydligt slut på lektionerna.

*Undervisningen stimulerar och utmanar eleverna utifrån deras behov samt innehåller inslag som motiverar lärande*

Av granskningen framgår att undervisningens innehåll och arbetssätt är anpassade till aktuell elevgrupp. Av lektionsobservationer och intervjuer framgår att lärarna arbetar med olika anpassningar, till exempel med särskilda genomgångar för de elever som behöver det och olika inlärningsmaterial utifrån elevens nivå. Både lärare och elevhälsan lyfter fram fördelarna med åldersintegrerade klasser när det gäller att anpassa efter elevernas behov. Elever som behöver större utmaningar kan i de ämnen det behövs arbeta med samma uppgifter som elever i en äldre årskurs och tvärtom för de elever som behöver extra hjälp. En representant för elevhälsan säger att lärarna är flexibla och hittar lösningar, även för de elever som är äldst på skolan. Även rektorn lyfter fram att lärarna är duktiga på att anpassa utifrån varje elevs behov. Eleverna bekräftar lärarnas, elevhälsans och rektorns bild. Av elevintervjun framgår att lärarna delar upp eleverna i olika grupper och med olika uppgifter och att eleverna ibland arbetar med andra i samma årskurs och ibland med elever från en annan årskurs.

Vidare framgår av elevintervjun att elever i samma årskurs oftast börjar med samma uppgift men att det går att få svårare uppgifter om eleverna ber om det. Eleverna kan även få lättare uppgifter om något är svårt. Skolinspektionens enkät (våren 2019) visar att eleverna på Örserumsskolan skattar både anpassningar efter elevers behov och utmaningar högre än samtliga årskurs 5 elever som har svarat på enkäten.<sup>1</sup>

Vidare visar granskningen att undervisningen har inslag som stärker elevernas självförtroende och motivation att lära och att lärarna förmedlar höga förväntningar på eleverna. Av intervjuer framgår att lärarna arbetar med att stärka elevernas tilltro till den egna förmågan. Lärare säger att de arbetar med att inspirera eleverna och att lärglädje är ett av skolans utvecklingsområden, något som valts i syfte att motivera eleverna. Detta bekräftas av den inkomna dokumentationen inför granskningen där rektorn framför att en del i att utveckla undervisningen är att eleverna ska uppleva större lärglädje och ha mer tilltro till sin egen förmåga. I lärarintervjun framgår att lärare tycker det är viktigt att förmedla höga förväntningar och visa eleverna att lärarna tror på deras förmåga. Rektorn bekräftar i sin intervju att lärarna tror på eleverna och förmedlar höga förväntningar, något som rektorn har uppmärksammat när hen har tagit del av arbetsuppgifter som eleverna arbetar med. Rektorn säger att arbetsuppgifterna visar att lärarna förmedlar tilltro till elevernas förmåga genom att utmana dem. Även Skolinspektionens lektionsobservationer bekräftar att lärarna arbetar med att stärka elevernas självförtroende och motivation att lära, bland annat genom att uppmuntra eleverna, både när en elev gjort något bra men även när något är mer utmanade för eleven.

*Eleverna ges möjlighet till att reflektera över sitt eget lärande men deras delaktighet i planering och utvärdering av undervisningen är begränsad*

Granskningen visar att eleverna ges möjlighet att på olika sätt reflektera, både i undervisningen och kring sitt eget lärande. På de lektioner som Skolinspektionen observerade fanns det flera inslag som uppmuntrar eleverna till att reflektera. Bland annat fick eleverna, utifrån ett presenterat scenario, reflektera kring hur de hade agerat i en likande situation och läraren var tydlig med att eleverna även skulle

---

<sup>1</sup> Det samlade indexet för Örserumsskolan för området "Anpassningar efter elevens behov" och för området "Utmaningar" är 9,3 av 10, vilket kan jämföras med 7,9 på båda områdena för samtliga elever i årskurs 5 som har svarat på enkäten.



motivera sitt svar. Vidare sågs exempel på när eleverna fick arbeta med feedback och utifrån det tänka på sin egen prestation. Rektorn bekräftar detta och säger att lärarna är duktiga på att ställa öppna frågor, låta eleverna reflektera, vara kritiska och att undervisningen präglas av ett tillåtande diskussionsklimat. Av elevintervjun framgår att eleverna ges möjlighet att reflektera kring sitt eget lärande i samband med utvecklingssamtal. En elev säger dock att eleven skulle tycka det var bra om reflektion var något som också diskuterades i samband med utvärderingar. Utvecklingssamtalen är även något som lärarna lyfter som ett forum där eleverna får reflektera över sitt lärande. Av lärarintervjun framgår att de äldre eleverna på skolan reflekterar över sitt eget lärande i samband med den utvärdering som görs i klassen varje vecka. För elever i de yngre åldrarna sker reflektion framförallt via utvecklingssamtalen men lärare lyfter även fram att för dessa elever är det viktigt att visa olika sätt att lära och ge dem möjlighet att testa olika strategier så att de kan hitta en metod som passar dem.

Vidare visar granskningen att eleverna ges vissa möjligheter att utvärdera undervisningen men att elevernas möjligheter att påverka undervisningens innehåll kan utvecklas ytterligare. Av intervju med elever och lärare framgår att utvärdering av undervisningen kan utgöra en del av veckoutvärderingen som de äldre eleverna gör varje fredag, medan elever i de yngre årskurserna inte får utvärdera undervisningen lika regelbundet. Vidare nämner både lärare och elever att frågor om undervisningen kan tas upp på klassråden. Enligt rektorn framgår det av klassrådsprotokollen att eleverna vid vissa tillfällen utvärderat undervisningen. Lärare och elever har olika uppfattningar om eleverna får utvärdera lärarna, även här finns det skillnader mellan äldre och yngre elever där de äldre eleverna i större utsträckning får utvärdera sina lärares prestation. En elev berättar att de yngre eleverna kan få svara på frågor om arbetsron men inte om vad de tycker om lärarens prestation. Av lärarintervjun framgår att lärare för de yngre eleverna bland annat har frågat eleverna vad deras tidigare lärare gjorde som de tyckte var bra för att kunna ta efter goda exempel. Samma lärare lägger till att eleverna i de yngre åldrarna ofta är trötta i slutet av lektionen och att det är bättre att inleda nästa lektion med att utvärdera den tidigare lektionen. Vidare framgår av intervjun med lärare att i de fall utvärdering av undervisningen har gjorts har det lett till förändringar i undervisningen. En lärare uppger som exempel att läraren blivit mer noga med att ange tiden för olika moment på lektionen efter att eleverna framfört önskemål om det. Enligt rektorn utvärderas undervisningen efter lektioner eller större arbetsmoment, då främst kring vad eleverna har lärt sig och utvecklat. Rektorn tror även att detta görs i de yngre åldrarna men att det kanske inte är lika synligt då dessa elever inte skriver lika mycket. Vidare framgår av granskningen att eleverna kan påverka arbetssätt, arbetsformer och redovisningssätt men inte innehållet på lektionerna. Elever uppger i intervjun att

lärarna bestämmer vad de ska göra på lektionerna. Av lärarintervjun framgår att eleverna kan påverka innehållet på elevens val och i viss del i ämnet svenska, men att eleverna utöver det inte har mycket påverkan i övriga ämnen. En lärare säger att det är en utmaning att låta elever vara med och påverka lektionsinnehåll på en åldersintegrerad skola. Även av rektorsintervjun framgår att elevernas möjlighet att påverka lektionsinnehållet är begränsad. Rektorn säger att det är en svår fråga men lägger till att eleverna kan ha viss påverkan i ämnet idrott och hälsa. Av inkommen dokumentation inför granskningen framgår att elevdelaktighet och elevinflytande är ett av skolans mål för nuvarande läsår. I detta arbete vill Skolinspektionen lyfta fram vikten av att inte enbart fokusera på arbetsformer, arbetssätt och redovisningsformer utan även att eleverna stimuleras till att ha en aktiv del i planeringen av innehåll på lektioner. Elevers delaktighet och inflytande ska givetvis baseras på elevers ålder och mognad.

#### *Eleverna får en varierad och delvis strukturerad undervisningen*

Granskningen visar att eleverna får en varierad undervisning med olika arbetsformer och arbetssätt. Av lektionsobservationer och intervjuer framgår att eleverna får arbeta i såväl helklass som i grupp, par och enskilt. På lektionerna finns också en variation och en växling mellan olika arbetsuppgifter och arbetssätt, såsom "föreläsningsform", diskussioner och drama. Av elevintervjun framgår dock att elever tycker lektionerna ofta består av att läraren står vid tavlan och att eleverna sitter på sina platser. En elev säger att en av de lektioner som Skolinspektionen observerade inte var som vanliga lektioner då eleverna oftast får arbeta i arbetsböcker. Även av lärarintervjun framgår att de lektioner Skolinspektionen observerade inte var helt typiska lektioner, att det var en slump att båda lektionerna och grupperna arbetade med drama i sina ämnen. Av samma intervju framgår dock att lärarna varierar lektionerna och att de försöker inkludera olika moment i en lektion för att hålla elevernas motivation uppe, speciellt under längre lektionspass. Granskningen visar, genom observationer och intervjuer, att lärarna ger eleverna det stöd de behöver för att förstå, komma igång och bibehålla sitt engagemang för skolarbetet. Genomgående för de lektioner Skolinspektionen observerade är att eleverna får ett aktivt lärarstöd i att förstå uppgiften, komma igång med arbetet och bibehålla sitt engagemang. Lärarna ger tydliga beskrivningar och förklaringar till undervisningens innehåll, för en dialog med eleverna, ställer utmanande och individanpassade frågor och uppmuntrar eleverna att interagera med varandra.

Vidare visar granskningen att lärarna inte alltid strukturerar undervisning på ett sätt som innebär att syfte och mål med lektionen tydliggörs för eleverna och där lektionen avslutas med en uppföljande avslutning. Elever berättar att lärarna brukar inleda

lektionen med att gå igenom vad de ska göra men att det kan skilja sig mellan ämnena. Av elevintervjun framgår att lärarna inte pratar med eleverna om syftet med lektionen och dess innehåll. Flera elever säger att de inte vet varför de ska arbeta med olika saker på lektionerna. Avseende om lärarna pratar om mål säger en elev att det görs på så sätt att eleverna får ett mål för hur lång de ska hinna i till exempel en arbetsbok. Av intervjun med lärare och rektorn framgår att lektionsinledningen är något som överlag är gemensam på skolan på så sätt att lärare inleder lektionen genom att gå igenom vad eleverna ska göra. Rektorn berättar att lärarna har arbetat med nio nyckelfrågor för tydligare lektionsstruktur, till exempel vad som ska göras och varför. Detta är något som även framgår av lärarintervjun där en lärare berättar att hen planerar sin undervisning utifrån dessa nio frågor. Samma lärare lägger till att hen tidigare har varit noga med att skriva upp de nio frågorna med svar så att eleverna kunde ta del av det, men att det inte är något läraren gör lika strukturerat längre. Lärare för de äldre eleverna berättar att eleverna får målkort inför ett nytt arbetsområde som lärarna refererar tillbaka till under arbetets gång. Skolinspektionen såg exempel på detta på en av lektionsobservationerna. Samma lärare berättar att klassen arbetat med att bryta ner olika moment i läroplanen och konkretisera det men att det har varit mindre fokus på varför eleverna ska göra olika saker. Gällande lektionsavslutningen skiljer den sig åt mellan årskurserna. De äldre elevernas lektioner kan avslutas med en utvärdering där eleverna får redovisa för vad de har lärt sig och även reflektera kring lektionen. Lektionsavslutningen för de yngre eleverna innebär oftast att eleverna får plocka i ordning och städa för att sedan samlas för att till exempel sjunga en avslutningssång. Som exempel på hur en lektion avslutas säger elever att läraren ber eleverna att plocka undan och sitta tysta, ställa upp stolarna och sjunga en sång. En elev säger att läraren frågar vad eleverna tycker har gått bra på lektionen. Rektorn säger att skolan behöver utveckla lektionsstrukturen och vara ännu tydligare med mål och syfte men att hen är övertygad om att både mål och syfte presenteras för eleverna i början av ett nytt tema. Vidare säger rektorn att tanken är att lektionerna ska avslutas med någon form av utvärdering men att hen inte vet hur frekvent det sker. Skolinspektionens lektionsobservationer bekräftar bilden av att lektionsstrukturen skiljer sig åt i de olika klasserna.

#### **Identifierat utvecklingsområde**

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn säkerställer att undervisningen struktureras så att den innefattar både en tydlig start och en summerande avslutning samt att syfte och mål med lektionen tydliggörs för eleverna.

Granskningen visar att lärarnas arbete med att genomföra strukturerade lektioner behöver förbättras. Granskningen visar att det skiljer sig åt om lektionerna utformas så att de innehåller en tydlig introduktion där syfte och mål med lektionen och arbetsmomenten tydliggörs för eleverna. Lektionerna avslutas i varierad utsträckning med ett summerade avslut och elevernas möjligheter att regelbundet utvärdera undervisningen är begränsad.

Enligt skolförordningen ska eleverna genom en strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. Skolinspektionen rekommenderar rektorn att utveckla arbetet med lektionsstruktur så att lektionsinledningen innehåller en tydlig start där syfte och mål med lektionen presenteras och förklaras för eleverna. Detta även om en enskild lektion är en del av ett större arbetsområde, där lärarna i början av arbetsområdet klargjort vilka övergripande mål som kommer att behandlas.

En viktig del i en strukturerad och organiserad undervisning är att läraren ser till att lektionerna innefattar introduktion, genomförande och en uppföljande avslutning.<sup>2</sup> Skolinspektionens granskning av elevers förutsättningar för delaktighet i undervisningen slår fast att de lärare som på ett medvetet och genomgripande sätt arbetar med att skapa förutsättningar för delaktighet gör det bland annat genom att tydliggöra syfte och mål med lektionen. Detta innebär att lärarna förklarar och samtalar med eleverna om varför de ska arbeta med en viss uppgift eller ett visst innehåll.<sup>3</sup>

Lärarna behöver därmed vid planeringen och genomförandet av undervisningen beakta att lektioner innefattar en intresseväckande start samt att det är tydligt för eleverna vad de ska göra under lektionerna men också vad de förväntas att lära sig genom undervisningen. Vidare bör det finnas ett logiskt flöde i uppgifterna och ett sammanfattande avslut där läraren tillsammans med eleverna summerar och

---

<sup>2</sup> William, D. (2013) Att följa lärande – formativ bedömning i praktiken, Lund: Studentlitteratur; Håkansson, J. & Sundberg, D. (2012) Utmärkt undervisning: Framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning, Stockholm: Natur & Kultur.

<sup>3</sup> Skolinspektionen (2017) Att skapa förutsättningar för delaktighet, Stockholm: Skolinspektionen, sid. 23-24

reflekterar över lektionens innehåll. Syftet med avslutningen är att läraren sammanfattar undervisningens olika delar och relaterar eller återknyter till syftet med lektionen eller arbetsområdet för att innehållet ska uppfattas som meningsfullt för eleverna och göra eleverna medvetna om var de befinner sig i sitt lärande. Skolinspektionen rekommenderar rektorn att utveckla arbetet med en tydlig avslutning på lektionerna för att ge eleverna möjlighet att reflektera över undervisningen utifrån det planerade syftet. En sådan avslutning kan med fördel med jämna mellanrum innefatta någon form av utvärdering av undervisningen. Skolinspektionen vill även lyfta fram att det finns inslag av goda exempel på lektionsstruktur på skolan idag och att rektorn använder detta som en del i att utveckla arbetet med lektionsstruktur för hela skolan, så att samtliga elever får en strukturerad undervisning.

## Trygghet och studiero

### Författningsstöd

3 kap. 3 §, 5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Skolan arbetar i hög utsträckning så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete.

Den sammanfattande motiveringen är att det finns ett gemensamt arbete för att skapa trygghet på skolan, vilket bland annat inbegriper att åtgärder vidtas för att öka tryggheten utifrån regelbunden kartläggning av elevernas upplevelser. Det finns också ett samlat arbete på skolan för att skapa studiero och lärarna vidtar ändamålsenliga åtgärder för att upprätthålla en lugn studiemiljö.

### *Skolan bedriver ett aktivt arbete för att skapa en trygg miljö*

Granskningen visar att skolan bedriver ett förebyggande arbete som syftar till att öka tryggheten bland eleverna. Av samtliga intervjuer framgår att skolans trygghetsarbete utgår från "trädet". Elever, lärare, elevhälsa och rektorn beskriver att det gemensamma förhållningsättet på skolan utgår från vad de tre grenarna i "trädet" representerar – respektera dig själv, respektera andra och respektera egendom. Elever berättar i intervjun att klasserna tar fram nya "träd" varje läsår och att de utifrån dess tre grenar skapar egna "löv" med specifika saker som klassen kommit överens om. Samtliga elever som intervjuas säger att de är trygga på skolan. En elev säger att en

anledning till att det är tryggt på skolan är att det är en liten skola där alla känner alla. Även Skolinspektionens enkät (våren 2019) visar att eleverna på Örserumsskolan känner sig trygga.<sup>4</sup>

Vidare framgår att skolan regelbundet följer upp elevernas upplevelse av trygghet genom enkäter, sociogram och klass- och elevråd. Enkätresultaten analyseras i trygghetsgruppen och utifrån det vidtas åtgärder. Av inkommen dokumentation och av intervjun med rektorn framgår att elever upplever viss otrygghet i omklädningsrummen där det nu finns vuxennärvaro för att motverka otryggheten. Elevhälsorepresentanter berättar att skolan utifrån behov, under en period, delade upp rasterna så att alla elever inte hade rast samtidigt och de har även haft dubbel bemanning på rasterna för att öka tryggheten. Däremot finns det olika uppfattningar avseende om eleverna får ta del av trygghetsenkätresultaten. Visserligen säger en representant för elevhälsan att lärarna diskuterar enkätresultaten med eleverna men av lärarintervjun framgår att eleverna inte får ta del av dessa. Däremot säger en lärare att de kan lyfta generella saker som kommit fram i enkäten med eleverna. Rektorn uppger i intervjun att eleverna inte medverkar i analysen av enkätresultaten. Skolinspektionen rekommenderar rektorn att säkerställa att eleverna ges möjlighet att framföra sina tankar och åsikter kring enkätresultaten och att detta används som en del av underlaget i arbetet med att skapa och upprätthålla en trygg skolmiljö.

Granskningen visar att det på skolan bedrivs ett förebyggande värdegrundsarbete. Likt trygghetsarbetet utgår skolans värdegrundsarbete ifrån "trädet" och dess grenar. "Trädet" är något som genomsyrar hela skolans verksamhet och som eleverna aktivt arbetar med. Av intervjun med elevhälsan framgår att lärarna diskuterar innebörden av vad trädet representerar med eleverna. Elever berättar att de arbetar med värdegrundsfrågor och ger som exempel FN-dagen där de yngre eleverna spelade teater utifrån Vilhelm Mobergs böcker *Utvandrarna* och de äldre eleverna pratade om FN och vad det står för. Av lärarintervjun framgår att de äldre eleverna tittar på Lilla Aktuellt varje vecka och utifrån det diskuterar aktuella frågor, som till exempel näthat och miljöfrågor. De yngre eleverna arbetar just nu med temat "Förr och nu" och diskuterar förändringar i samhället, till exempel skillnader i konsekvenser av

---

<sup>4</sup> Det samlade indexet för Örserumsskolan för området "Trygghet" är 9,6 p av 10, vilket kan jämföras med 8,8 för samtliga elever i årskurs 5 som har svarat på enkäten.

handlingar nu i jämförelse med förr. Skolinspektionen såg exempel på sådana diskussioner under en av lektionsobservationerna.

*Skolan bedriver ett samlat arbete för att skapa och upprätthålla studiero*

Det framkommer i granskningen att det finns ett tydligt gemensamt och förebyggande arbete för att skapa studiero på Örserumsskolan. Granskningen visar att studiero är något som diskuteras av både lärare och elever i olika forum, till exempel i arbetslaget och på klass- och elevråd. Rektorn berättar att på elevrådsmötena får eleverna skatta hur de upplever studieron och att rektorn återkopplar detta till lärarna via protokoll från mötena. Även i arbetet för att skapa och upprätthålla studiero utgör "trädet" en central roll och är det gemensamma förhållningssättet som skolan arbetar utifrån. Av intervjun med elevhälsan framgår att förebyggande insatser för att skapa studiero är bland annat skolans regler kring användning av mobiltelefoner på lektionerna och bestämda platser i klassrummet som lärarna beslutar om utifrån elevgruppen. Av samma intervju framgår även att dubbelbemanningen i klassrummen ger lärarna möjlighet att stötta varandra eller ge extra stöd i en annan klass om det skulle behövas.

Vidare visar granskningen att elever, lärare och rektorn upplever att studieron överlag är bra på skolan. Av intervjuerna framgår att eleverna upplevde att studieron dock är mer delad än lärarnas och rektorns. Av både elevintervjun och lärarintervjun framgår att lärarna agerar när studieron brister. Av elevintervjun framgår även att det oftast blir bättre då lärarna agerar vid bristande studiero. Lärare uppger att då studieron brister har lärarna möjlighet att dela upp klassen i mindre grupper. En lärare berättar att i lärarens klass används rörelsepauser när eleverna börjar tappa fokus.

Skolinspektionen såg exempel på detta i samband med en lektionsobservation. Av lärarintervjun och inkommen dokumentation framgår att lärarna använder gröna, gula och röda lappar för att visa vilken ljudnivå som ska råda i klassrummet. Detta bekräftas av elevintervjun, dock säger en elev att lapparna inte fungerar så bra och att det varierar om lärarna använder lapparna eller inte. Detta bekräftas av intervjun med elevhälsan där en representant säger att behovet av att använda färglappar inte är lika stort längre då studieron är god på skolan.

## Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20a § skollagen

9 kap. 20 och 22b §§ skolförordningen

Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i hög utsträckning.

Den sammanfattande motiveringen är att lärarna använder olika metoder för att uppnå en likvärdig betygsättning och att rektorn ger lärarna förutsättningar att samarbeta kring bedömning och betygssättning. Dock är samarbetsmöjligheterna för lärare i de yngre åldrarna inte lika goda. Vidare visar granskningen att rektorns analyserar avvikelser i omdömen och betyg.

*Lärarna använder olika metoder för att öka likvärdigheten i bedömning och betygssättning*

Granskningen visar att rektorn skapar förutsättningar för samtliga lärare att samarbeta kring bedömning och betygssättning. Av inskickad dokumentation och av intervjuer med lärare och rektorn framkommer en gemensam bild av vikten av att sambedöma. Nationella proven sambedöms tillsammans med lärare på den andra skolan i skolområdet och hanteras avidentifierade. I samband med betygssättning är det alltid två lärare som gör bedömningen. Av intervjun med lärarna och rektorn framgår även att lärarna använder Skolverkets bedömningsstöd. Vidare framgår av inkommen dokumentation och lärarintervjun att lärarna i årskurs 4-6 har genomfört Skolverkets modul Betyg och betygsättning för att ytterligare höja lärarnas kompetens. Däremot framgår det av granskningen att lärare i de yngre årskurserna inte har samma samverkansmöjligheter som sina kollegor i de äldre årskurserna. Visserligen sambedöms även nationella proven i årskurs 3 med lärarna på den andra skolan i skolområdet men av lärarintervjun framgår att det för närvarande inte finns någon samverkan kring arbetet med omdömen, varken inom Örserumsskolan eller med den andra skolan i skolområdet. En lärare säger att det tidigare funnits samverkan kring omdömen men att det nu är för få lärare i lågstadiet. Rektorn bekräftar i intervju att för läraren i de yngre åldrarna sker sambedömning av nationella prov men att det utöver det inte finns någon samverkanstillfällen med andra lärare och att det är något som skulle kunna förbättras. Rektorn lägger dock till att läraren har stöd i arbetet med omdömen av speciallärare och specialpedagog. För att ytterligare säkerställa likvärdighet rekommenderar Skolinspektionen rektorn att förbättra möjligheterna för lärare i de yngre årskurserna att samverka kring arbetet med omdömen, utöver den samverkan som finns i samband med nationella prov.

*Rektorn analyserar avvikelser i omdömen och betyg*

Granskningen visar att rektorn utifrån ett likvärdighetsperspektiv följer upp avvikelser i omdömen och betyg och i förhållande till resultat på nationella prov. Rektorn uppger att det inte finns stora avvikelser mellan nationella provresultat och betyg. Rektorns



uppföljning av betyg visar däremot att det överlag är få elever som får betyget A. När rektorn har analyserat detta har hen kommit fram till att det inte beror på lärarnas bedömningar, att lärarna skulle vara för hårda i sina bedömningar, utan på undervisningen. Frågan har lyfts i skolutvecklingsgruppen där det förs diskussioner utifrån om undervisning bedrivs motsvarande A-nivån i betygsskalan. Rektorn, tillsammans med skolans specialpedagog, följer även upp och analyserar omdömen. Av intervju med rektorn framgår att det inte finns några avvikelser som beror på omotiverade skillnader i bedömningar och rektorns analys är att omdömena som ges är korrekta. Rektorn har dock identifierat att dokumentationen av underlaget, som ligger till grund för omdömena, är ett utvecklingsområde. Rektorn berättar att det sker en dokumentation av omdömen på skolan idag men arbetet behöver struktureras upp med tydligare riktlinjer för att än mer säkerställa likvärdigheten i lärarnas bedömningar.

#### På Skolinspektionens vägnar

**X** Andreas Gydingsgård

Beslutsfattare  
Signerat av: Andreas Gydingsgård

**X** Indra Kullenberg

Föredragande  
Signerat av: Indra Kullenberg

I handläggningen av ärendet har även utredare Eva Lindgren, Helena Söderberg och Jessica Ek medverkat.

## Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

---

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- 2 lektionsobservationer
- 1 gruppintervjuer med elever
- 1 gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

### Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorns lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektor leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning arbetar skolan så att utbildningen präglas av trygghet och studiero och eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:  
[www.skolinspektionen.se](http://www.skolinspektionen.se)

## Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

---

Skolinspektionen besökte skolenheten den 6-7 november 2019. Besöket genomfördes av Indra Kullenberg, Eva Lindgren och Helena Söderberg.

Örserumsskolan är en kommunal grundskola belägen i Jönköpings kommun. Örserumsskolans verksamhet omfattar grundskolan årskurs F-6 samt fritidshem. Vid tiden för besöket gick 38 elever på skolan, fördelat på två åldersintegrerade klasser. Skolan utgör en av två skolor i skolområdet Ölmstad/Örserum med en rektor som är rektor för båda skolorna.